

ŚRODKI POMOCNICZE DO POWLEKANIA METALI	NORMA BRANŻOWA	
	Bezwodnik kwasu chromowego do celów galwanotechnicznych	
	BN - 76 6068-11 <i>ob</i>	
	Zamiast BN-68/6068-11	
Grupa katalogowa X 12		

1. WSTĘP

Przedmiotem normy jest bezwodnik kwasu chromowego przeznaczony do celów galwanotechnicznych. Bezwodnik kwasu chromowego ma:

- a) wzór chemiczny CrO_3 ,
- b) ciężar cząsteczkowy 99,9942.

Bezwodnik kwasu chromowego jest środkiem szkodliwym o własnościach utleniających.

2. OZNACZENIE

BEZWODNIK KWASU CHROMOWEGO GALWAN.
BN-76/6068-11

3. WYMAGANIA

3.1. Wymagania ogólne. Bezwodnik kwasu chromowego do celów galwanotechnicznych powinien mieć postać płatków, kawałków lub grudek wielkości nie większej niż 15 mm, barwy ciemnoczerwonej bez widocznych zanieczyszczeń.

3.2. Wymagania chemiczne — wg tabl. 1.

Tablica 1

Składnik	Zawartość
a) Bezwodnika kwasu chromowego CrO_3 , %, nie mniej niż	98,0
b) Substancji nierozpuszczalnych w wodzie, %, nie więcej niż	0,3
c) Siarczanów, w przeliczeniu na SO_4^{2-} %, nie więcej niż	0,4
d) Metali strąconych węglanem sodowym, %, nie więcej niż	0,1
e) Chlorków, w przeliczeniu na Cl^- %, nie więcej niż	0,005

**4. PAKOWANIE, PRZECHOWYWANIE
I TRANSPORT**

4.1. Pakowanie. Bezwodnik kwasu chromowego do celów galwanotechnicznych należy pakować w sposób zapewniający paroszczelność i zachowanie wymaganej czystości produktu.

Opakowanie powinno być dostosowane do szybkiego, łatwego i wielokrotnego otwierania.

Opakowanie szklane dopuszcza się do 5 kg masy produktu.

Opakowanie transportowe powinno dodatkowo zapewniać trwałość w czasie transportu.

Na każdym opakowaniu należy umieścić w sposób trwały napis zawierający co najmniej:

- a) nazwę lub znak wytwórcy,
- b) oznaczenie wg rozdz. 2,
- c) numer partii,
- d) masę netto,
- e) znak niebezpieczeństwa wg PN-67/O-79252,
p. 2.3.4,
- f) napis ostrzegawczy „Ostrożnie - środek szkodliwy” wykonany czerwonymi literami na białym tle,
- g) napis „Chronić przed wilgocią”.

4.2. Przechowywanie. Bezwodnik kwasu chromowego do celów galwanotechnicznych należy przechowywać w pomieszczeniach suchych w taki sposób, aby uniemożliwić zmieszanie się produktu z substancjami łatwo utleniającymi się i palnymi w razie przypadkowego uszkodzenia opakowania.

Ilości do 5 kg mogą być przechowywane w pomieszczeniach laboratoryjnych.

4.3. Transport bezwodnika kwasu chromowego do celów galwanotechnicznych w ilości ponad

Zgłoszona przez Instytut Mechaniki Precyzyjnej

Ustanowiona przez Dyrektora Zjednoczenia Urządzeń Technologicznych TECHMA dnia 18 czerwca 1976 r.

jako norma obowiązująca w zakresie czynności określonych normą od dnia 1 stycznia 1977 r.

(Dz. Norm. i Miar nr 19/1976, poz. 68)

10 kg nie należy transportować tym samym pojazdem co materiały wybuchowe, samozapalne i łatwopalne.

5. BADANIA

5.1. Rodzaje badań. Badania obejmują:

- sprawdzenie postaci, barwy i nieobecności obcych wtrąceń (3.1),
- oznaczanie zawartości bezwodnika kwasu chromowego (3.2a),
- oznaczanie zawartości substancji nierozpuszczalnych w wodzie (3.2b),
- oznaczanie zawartości siarczanów (3.2c),
- oznaczanie zawartości metali strączanych węglanem sodowym (3.2d),
- oznaczanie zawartości chlorków (3.2e).

5.2. Pobieranie próbek. Przy pobieraniu próbek należy stosować zasady według PN-67/C-04500. Z każdej partii podlegającej odbiorowi należy pobrać w sposób losowy, w zależności od liczności partii, liczbę opakowań wg tabl. 2.

Tablica 2

Liczba opakowań w partii	Liczba opakowań, które należy pobrać do pobrania próbek
do 5	wszystkie
6 ÷ 15	5
16 ÷ 25	7
26 ÷ 63	8
64 ÷ 160	10
ponad 160	16, jednak nie mniej niż 5%

Z każdego wylosowanego opakowania jednostkowego należy pobrać 2 próbki pierwotne próbnikiem 15 lub 16 według PN-74/C-60008, zagłębiając go co najmniej do $\frac{3}{4}$ głębokości warstwy licząc od góry.

Średnią próbkę laboratoryjną o masie co najmniej 250 g należy przygotować według PN-67/C-04500.

Pobraną próbkę należy szybko sproszkować w młynku porcelanowym, dobrze wymieszać i umieścić w szczelnie zamkniętym naczyniu szklanym, z którego będą pobierane próbki do poszczególnych oznaczeń.

5.3. Opis badań

5.3.1. Sprawdzenie postaci, barwy i nieobecności obcych wtrąceń wykonuje się przed i po roz-

drobnieniu próbki nieuzbrojonym okiem w oświetleniu dziennym.

5.3.2. Oznaczanie zawartości bezwodnika kwasu chromowego

5.3.2.1. Odczynniki i roztwory

- Jodek potasowy cz. wolny od jodanów, roztwór 10-procentowy.
- Kwas solny cz.d.a. (1,18), rozcieńczony wodą w stosunku 1+1.
- Skrobia rozpuszczalna cz., roztwór 1-procentowy. Roztwór przygotowujemy nie rzadziej niż 1 raz na 3 dni.
- Tiosiarczan sodowy cz.d.a., roztwór 0,1 N.

5.3.2.2. Wykonanie oznaczenia. 3 g badanego bezwodnika kwasu chromowego, odważonego z dokładnością do 0,002 g, rozpuścić w wodzie, przelać ilościowo do kolby pomiarowej pojemności 1 dm³, dopełnić wodą do kreski i wymieszać. 25 cm³ tego roztworu pobrać pipetą i przenieść do kolby stożkowej pojemności 500 cm³ z doszlifowanym korkiem, dodać 200 cm³ wody, 10 cm³ roztworu jodku potasowego i 5 cm³ roztworu kwasu solnego. Kolbę natychmiast zamknąć korkiem, zawartość wymieszać i pozostawić w ciemnym miejscu na okres 10÷15 min. Następnie wydzielony jod miareczkować roztworem tiosiarczanu sodowego do zmiany barwy na jasnozieloną, dodając w końcu miareczkowania 2 cm³ roztworu skrobi.

5.3.2.3. Obliczanie. Zawartość bezwodnika kwasu chromowego CrO₃ w procentach (X_1) obliczyć wg wzoru

$$X_1 = \frac{V \cdot 0,00333 \cdot 1000 \cdot 100}{m_1 \cdot 25} = \frac{13,32 \cdot V}{m_1}$$

w którym:

- V — objętość ściśle 0,1 N roztworu tiosiarczanu sodowego zużytego do miareczkowania, cm³,
- m_1 — odważka badanego bezwodnika kwasu chromowego, g,
- 0,00333 — ilość bezwodnika kwasu chromowego odpowiadająca 1 cm³ ściśle 0,1 N roztworu tiosiarczanu sodowego, g.

5.3.2.4. Wynik. Za wynik należy przyjąć średnią arytmetyczną wyników co najmniej dwóch równoległych oznaczeń, różniących się między sobą nie więcej niż 0,2.

5.3.3. Oznaczanie substancji nierozpuszczalnych w wodzie

5.3.3.1. Wykazanie oznaczenia. Do 10 g rozdrobnionego badanego bezwodnika kwasu chromowego odważonego z dokładnością do 0,002 g dodać

około 200 cm³ wody destylowanej, ogrzać do temperatury około 80°C i utrzymywać w tej temperaturze przez 20 min, mieszając zawartość zlewki pręcikiem szklanym.

Nie rozpuszczoną pozostałość odsączyć przez szklany tygiel z dnem porowatym o gęstości 4, uprzednio wysuszony w temperaturze 105°C do stałej masy. Osad w tyglu przemywać gorącą wodą destylowaną do zaniku zabarwienia przesączu i wysuszyć w temperaturze 105°C do stałej masy. Przed ważeniem ostudzić w eksykatorze.

Przesącz zebrać ilościowo do kolby pomiarowej pojemności 500 cm³, dopełnić wodą do kreski, wymieszać i pozostawić do oznaczania zawartości siarczanów.

5.3.3.2. Obliczanie. Zawartość substancji nierozpuszczalnych w wodzie w procentach (X_2) obliczyć wg wzoru

$$X_2 = \frac{m_2 \cdot 100}{m_3}$$

w którym:

m_2 — masa osadu w tyglu, g,

m_3 — odważka badanego bezwodnika kwasu chromowego, g.

5.3.3.3. Wynik. Za wynik należy przyjąć średnią arytmetyczną wyników co najmniej dwóch równoległych oznaczeń różniących się między sobą nie więcej niż o 10%.

5.3.4. Oznaczanie zawartości siarczanów wykonuje się wg PN-70/C-84121 p. 5.4.3.1 i 5.4.3.2.

5.3.4.1. Obliczanie. Zawartość siarczanów w przeliczeniu na SO₄²⁻ w procentach (X_3) obliczyć wg wzoru

$$X_3 = \frac{m_4 \cdot 0,4115 \cdot 500 \cdot 100}{m_5 \cdot 100} = \frac{m_4 \cdot 205,75}{m_5}$$

w którym:

m — masa osadu w tyglu, g,

m_5 — odważka badanego bezwodnika kwasu chromowego, g,

0,4115 — współczynnik do przeliczenia BaSO₄ na SO₄²⁻

5.3.4.2. Wynik. Za wynik należy przyjąć średnią arytmetyczną wyników co najmniej dwóch równoległych oznaczeń różniących się między sobą nie więcej niż o 0,5%.

5.3.5. Oznaczanie zawartości metali strąconych roztworem węgla sodowego wykonuje się wg PN-70/C-84121 p. 5.4.4.1 i 5.4.4.2

5.3.5.1. Obliczanie. Zawartość metali strąconych węglanem sodowym w procentach (X_4) obliczyć wg wzoru

$$X_4 = \frac{m_6 \cdot 100}{m_7}$$

w którym:

m_6 — masa osadu w tyglu, g,

m_7 — odważka badanego bezwodnika kwasu chromowego, g.

5.3.5.2. Wynik. Za wynik należy przyjąć średnią arytmetyczną wyników co najmniej dwóch równoległych oznaczeń różniących się między sobą nie więcej niż o 0,2%.

5.3.6. Oznaczanie zawartości chlorków

5.3.6.1. Odczynniki i roztwory

a) Kwas siarkowy cz.d.a. (1,84), rozcieńczony wodą w stosunku 1 + 2,

b) Azotan srebrny AsNO₃ cz.d.a, roztwór 0,1 N,

c) Kwas azotowy cz.d.a. (1,4), rozcieńczony wodą w stosunku 1 + 1,

d) Kwas siarkowy cz.d.a. (1,84), rozcieńczony wodą w stosunku 1+2,

e) Nadtlenek wodoru cz.d.a., roztwór 10-procentowy,

f) Roztwór wzorcowy chlorków przygotowany według PN-68/C-06500 p. 3.2.1.13 i rozcieńczony wodą w stosunku 1 + 9. 1 cm³ roztworu zawiera 0,1 mg chlorków.

5.3.6.2. Wykonanie oznaczania. Odważyć 16 g badanego bezwodnika kwasu chromowego z dokładnością do 0,001 g, umieścić w kolbie pomiarowej o pojemności 100 cm³, rozpuścić w wodzie, dopełnić wodą do kreski i wymieszać. Odmierzyć pipetą 25 cm³ tego roztworu do cylindra Nesslera o pojemności 100 cm³ i dodać 5 cm³ kwasu siarkowego. Następnie dodawać powoli 5 cm³ nadtlenu wodoru, dopełnić wodą do 50 cm³ i dodać 2 cm³ kwasu azotowego oraz 1 cm³ roztworu azotanu srebrowego. Dokładnie wymieszać.

Powstałe zmętnienie porównać ze zmętnieniem powstałym w równocześnie sporządzonym roztworze porównawczym.

Roztwór porównawczy przygotowuje się przez rozpuszczenie 18,6 g siarczanu chromowego w około 60 cm³ wody, dodanie 10 cm³ kwasu siarkowego i 0,5 g stałego azotanu srebrowego. Roztwór należy dobrze wymieszać, przenieść ilościowo do kolby pomiarowej o pojemności 100 cm³, dopełnić wodą do kreski i ponownie dobrze wymieszać. Roztwór pozostawić na 20 godz w ciemnym miejscu.

Następnie przesączyć przez twardy sącdek i do cylindra Nesslera pobrać 50 cm³ przesącza. Dodać 2 cm³ kwasu azotowego i 2 cm³ wzorcowego roztworu chlorków.

Azotan srebrowy do próbki badanej i wzorcowy roztwór chlorków do roztworu porównawczego należy dodawać jednocześnie. Zmętnienie porównywać po upływie 15 min od chwili dodania odczynników, patrząc z boku, na ciemnym tle.

5.3.6.3. Wynik. Badany bezwodnik kwasu chromowego nie zawiera więcej chlorków niż dopusz-

czono, jeżeli powstałe zmętnienie w badanym roztworze jest mniejsze lub równe zmętnieniu roztworu porównawczego.

5.4. Ocena wyników badań. Badany bezwodnik kwasu chromowego do celów galwanotechnicznych odpowiada wymaganiom normy, jeżeli wyniki wszystkich badań są zgodne z treścią rozdz. 3.

5.5. Zaświadczenie o wynikach badań. Producent obowiązany jest przedstawić zaświadczenie o wynikach badań stwierdzające zgodność produktu z wymaganiami normy.

K O N I E C

INFORMACJE DODATKOWE

1. Instytucja opracowująca normę — Instytut Mechaniki Precyzyjnej w Warszawie.

2. Istotne zmiany w stosunku do BN-68/6068-11

a) zmieniono wymagania w zakresie opakowania, przechowywania i transportu bezwodnika kwasu chromowego dla celów galwanotechnicznych,

b) sprecyzowano wymagania — dla uzyskania zgodności z normą potrzebna jest zgodność wyników wszystkich badań,

c) dodano wymagania dotyczące zaświadczenia producenta o zgodności produktu z normą.

3. Normy związane

PN-67/C-04500 Produkty chemiczne. Wytyczne pobierania i przygotowania próbek

PN-68/C-06500 Analiza chemiczna. Przygotowanie odczynników roztworów pomocniczych oraz roztworów do kolorymetrii i nefelometrii

PN-74/C-60008 Próbki do pobierania próbek produktów bezkształtnych

PN-70/C-84121 Bezwodnik chromowy topiony techniczny

PN-67/O-79252 Produkty w opakowaniach transportowych. Znaki i znakowanie. Wymagania podstawowe

4. Dokumenty związane z normą

Rozporządzenie Min. Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 28.12.1963 r. w sprawie orzeczenia substancji trujących (Dz. U. 1964 r., nr 2, poz. 8).

Rozporządzenie Min. Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 28.12.1963 r. w sprawie wykazu trucizn i środków szkodliwych (Dz. U. 1964 r., nr 2, poz. 9).

Karta informacyjna „Substancje niebezpieczne” dział 4, temat 27, karta tematyczna 1 „Bezwodnik kwasu chromowego” (Wyd. — Instytut Wydawniczy CRZZ — Warszawa, czerwiec 1974).

5. Normy zagraniczne

Indie IS 330-1968 Specification for chromium trioxide
NRD TGL 8592 Grundchemikalien. Chrom (VI)-oxid technisch

Rumunia STAS 4116-64 Anhidrida cromoca tehnica

ZSRR ГОСТ 2548-69 Ангидрид хромовой механический

6. Autorzy projektu normy — dr inż. Stanisław Bagdach, doc. dr Jan Socha, mgr Irena Zagrodzka — Instytut Mechaniki Precyzyjnej, Warszawa.